

М. С. Кармазіна

Криза політична

КРИЗА ПОЛІТИЧНА – етап у розвитку політичного об'єкта ([держави](#), [влади](#), конкретної *політики*, *парламенту*, режиму, політичної системи, уряду тощо), який характеризується порушенням рівноваги однієї чи кількох базових підсистем у процесі їхнього функціонування, що призводить до зміни сутності об'єкта, порушення регулярності політичної взаємодії.

К. п. може проявлятися у зміні не тільки стану об'єкта, а й його характеристик (якостей): у кризі легітимності як результату розбалансування мети та цінностей правлячого режиму з уявленнями щодо них більшої частини громадян; у кризі політ. участі, що пов'язана із перешкоджанням політ. суб'єктами, які контролюють чи здійснюють владу, включенню у політ. процес нових груп-претендентів на владні повноваження, що зумовлює дестабілізацію політ. системи; у кризі ідентичності внаслідок превалювання будь-яких ідентичностей, які перешкоджають об'єднанню та постанню спіл. ідентичності, характер. для конкрет. держави; у кризі проникнення – зменшенні можливостей для [апарату державного управління](#) реалізовувати свої рішення на практиці; у кризі розподілу, проявом якої є неспроможність правлячого сусп. сегмента забезпечити зростання і розподіл матеріал. благ таким чином, щоб уникнути надмір. соц. диференціації та забезпечити доступ до осн. сусп. благ найширшим прошаркам населення.

Осн. причини К. п.: недовговічність функціонування владних інститутів (президента, уряду, парламенту), зміна їхньої структури чи функцій, що призводить до зменшення впливу або відмови у визнанні легітимності влад. інститутів, перевороты, замахы, вбивства, терорист. акти на політ. ґрунті й ін. форми політ. насилля, що зумовлюють дестабілізацію політ. сфери.

Загалом до К. п. можуть призвести внутр. (дії учасників політ. процесу, тінізація політики, корупція політ. суб'єктів, несконсолідованість [еліти](#), [бандитизм](#), рев. або контррев. виступи, зіткнення на етніч. або реліг. підґрунті, екон. флуктуації, стихійні лиха та ін.) і зовн. (військ. [конфлікти](#), діяльність спецслужб ін. держав, екон., інформ. та будь-яка ін. [інтервенція](#), що порушує держ. суверенітет) чинники. Політ. нестабільність (неврівноваженість) не завжди

має своїм наслідком К. п. Її розгортанню (запобіганню, подоланню) може сприяти чи, навпаки, перешкоджати негатив. (позитив.) ресурс. потенціал політ. об'єкта, його неспроможність (спроможність) протистояти внутр. і зовн. деструктив. викликам шляхом неприйняття (реалізації) ефектив. політ. рішень. К. п. може завершитися як подоланням, так і політ. конфліктом між окремими політ. суб'єктами, зокрема у формі перевороту, *революції*, громадян. війни тощо.

Рекомендована література

1. P. Svensson. Stability, Crisis and Breakdown: Some Notes on the Concept of Crisis in Political Analysis // Scandinavian Political Studies. 1986. Vol. 9, № 2;
2. Цветков В., Горбатенко В. Демократія. Управління. Бюрократія. К., 2001.

Бібліографічний опис:

Криза політична / М. С. Кармазіна // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-964>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).